

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД ЗА СТАТИСТИКУ

РАДНИ ДОКУМЕНТ

ISSN 1820-0141

**ЕКОНОМСКИ РАЧУНИ
ПОЉОПРИВРЕДЕ
У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ,
2007-2016.**

Год. **LIII**

Београд, 2017.

Број **101**

РЕПУБЛИКА СРБИЈА – РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД ЗА СТАТИСТИКУ

РАДНИ ДОКУМЕНТ

ISSN 1820 – 0141

**Економски рачуни пољопривреде
У Републици Србији, 2007–2016.**

Економски рачуни пољопривреде у Републици Србији, 2007–2016.

Издаје и штампа: Републички завод за статистику, Београд, Милана Ракића 5

Одговара: др Миладин Ковачевић, директор

Редакција

Руководилац: Снежана Лакчевић

Чланови: Љиљана Ђорђевић, Наташа Миљковић, Гордана Бјелобрк, Сунчица Стефановић Шестић, Дијана Додиг Букулица,
Јована Ђерић

Рукопис припремила: Ивана Лалић

Лектура: Емилија Видановић

Технички уредник: Драгана Стељић

СКРАЋЕНИЦЕ

БДВ	Бруто додата вредност
БДП	Бруто домаћи производ
ЕАА	Економски рачуни пољопривреде
ЕСА	Европски систем рачуна
ЗПП	Заједничка пољопривредна политика
ИПН	Институт за примену науке у пољопривреди
ЛКАУ	Локална јединица врсте делатности
МПЗЖС	Министарство пољопривреде и заштите животне средине
МФ	Министарство финансија
ПДВ	Порез на додату вредност
ПКС	Привредна комора Србије
РЗС	Републички завод за статистику
SNA	Систем националних рачуна
УАП	Управа за аграрна плаћања

ЗНАЦИ

–	=	нема појаве
...	=	не располаже се податком
0	=	податак је мањи од 0,5 од дате јединице мере
∅	=	просек
()	=	непотпун, односно недовољно проверен податак
*	=	исправљен податак
↑←	=	обухваћено податком у правцу стрелице

САДРЖАЈ

СКРАЋЕНИЦЕ	3
ЗНАЦИ.....	3
УВОДНЕ НАПОМЕНЕ.....	6
I. МЕТОДОЛОГИЈА ИЗРАДЕ ЕКОНОМСКИХ РАЧУНА ПОЉОПРИВРЕДЕ	7
1.1. Обухват и јединице посматрања.....	7
1.2. Дефиниције главних обележја.....	8
1.3. Методе обрачуна.....	9
II. СПЕЦИФИЧНОСТ ОБРАЧУНА БДВ-А ПОЉОПРИВРЕДЕ У СТАЛНИМ ЦЕНАМА	14
III. ОБРАЧУН ЕКОНОМСКИХ РАЧУНА ПОЉОПРИВРЕДЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ	15
3.1. Основне карактеристике	15
3.2. Извори података	16
3.3. Начин обрачуна	17
IV. КВАНТИТАТИВНИ ПРИКАЗ ОБРАЧУНА ЕКОНОМСКИХ РАЧУНА ПОЉОПРИВРЕДЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ.....	18

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Економски рачуни пољопривреде (*Economic Accounts for Agriculture – EAA*) чине део међународног статистичког система и израђују се, пре свега, за потребе праћења и вредновања ефеката пољопривредне политике. Као део статистичког система Републике Србије, треба да обезбеде основу за анализу пољопривредног производног процеса и оствареног дохотка у пољопривреди. Поред тога, омогућавају поређење резултата ЕАА са другим земљама (међународна упоредивост), као и поређења пољопривреде са резултатима других делатности у оквиру националне економије.

Будући да чине интегрални део Система националних рачуна (*System of National Accounts 2008 – SNA 2008*), обезбеђују специфичне податке о економским активностима у пољопривреди, који се не могу препознати у Систему националних рачуна, јер су или индиректно употребљени у обрачунима или чине саставни део категорија приказаних на највишем нивоу. Поред тога, ови рачуни допуњују статистику пољопривреде тиме што су варијабле које се односе на пољопривредну производњу представљене на начин који је у складу са концептима и дефиницијама националних рачуна. Економски рачуни пољопривреде обезбеђују концептуални оквир за обједињавање статистичких података о пољопривреди и њеној вези са економијом, што подразумева, на првом месту, допринос пољопривреде економији.

Методолошки оквир за израду економских рачуна пољопривреде чине: Европски систем рачуна (ESA 2010 – *European System of National and Regional Accounts*), Уредба (ЕУ) број 138/2004 Европског парламента и Савета, од 5. децембра 2003. године, о економским рачунима пољопривреде у Унији, Уредба Комисије (ЕУ) број 306/2005, од 24. фебруара 2005. године, о измени Додатка I, Уредба Комисије (ЕУ) број 909/2006, од 20. јуна 2006. године, о измени Додатка I и II, као и Упутство за израду економских рачуна за пољопривреду (*Manual on the Economic Accounts for Agriculture and Forestry, Rev. 1.1*).

Приказани резултати обрачуна економских рачуна пољопривреде за Републику Србију обухватају период 2007–2016. године и односе се на елементе рачуна производње и факторски доходак у пољопривреди. Резултати обрачуна су исказани у текућим и сталним ценама. Поред тога, приказана је методологија израде рачуна са детаљним описом метода обрачуна, извора података и главних обележја.

Радни документ је припремљен у РЗС-у, у оквиру Сектора за националне рачуне, цене и пољопривреду (Одсек за сателитске рачуне).

Републички завод за статистику од 1999. године не располаже појединим подацима за АП Косово и Метохија, тако да они нису садржани у обухвату података за Републику Србију (укупно).

I. МЕТОДОЛОГИЈА ИЗРАДЕ ЕКОНОМСКИХ РАЧУНА ПОЉОПРИВРЕДЕ

1.1. Обухват и јединице посматрања

Економски рачуни пољопривреде чине интегрални део Европског система рачуна (*European System of Accounts – ESA*), при чему се у њиховој изради полази од најдетаљнијег нивоа (четворомесни ниво) националне класификације делатности (Закон о класификацији делатности, „Службени гласник РС“, број 104/09).

Рачуни по делатностима детаљније описују процес производње и употребу робе и услуга по делатностима. Делатност се састоји од јединица укључених у исту или сличну врсту активности. Низ рачуна за делатности (као и за јединице) ограничен је на рачун производње и рачун формирања дохотка. Ови рачуни су по форми идентични одговарајућим рачунима за институционалне секторе (и јединице). Међутим, аутпут и међуфазна потрошња делатности су разбијени по производима у табели набавке и употребе.

С обзиром на то да економски рачуни пољопривреде дају опис пољопривредног производног процеса и дохотка који он ствара (који је у великом броју држава чланица Европске уније готово искључиво комерцијална активност), јединице које производе само за властиту потрошњу нису обухваћене обрачуном (нпр. производња са окућница и узгајање/држање стоке).

Економским рачунима обухваћена су:

- породична пољопривредна газдинства која имају најмање 0,5 хектара пољопривредног земљишта на којем обављају пољопривредну производњу,
- породична пољопривредна газдинства која имају мање од 0,5 хектара пољопривредног земљишта на којем обављају ратарску, сточарску, воћарску, виноградарску, повртарску производњу, производњу цвећа (стакленици и пластеници), односно баве се другим облицима пољопривредне производње која је намењена тржишту, као и узгој рибе, гајење печурака, пужева, пчела и др.,
- привредна друштва, земљорадничке задруге, предузетници и други облици организовања са статусом правног лица који су регистровани да претежно обављају делатности пољопривредне производње, и
- привредна друштва, установе и друга правна лица регистрована у другој делатности која имају организоване огранке или друге организационе делове у којима се обавља делатност пољопривредне производње.

Неодвојиве непољопривредне секундарне активности газдинства

Употреба газдинства изискује бележење неодвојивих непољопривредних секундарних активности и тамо где се оне не могу разликовати од главне пољопривредне активности.

Неодвојиве непољопривредне секундарне активности газдинства (локалне јединице у пољопривреди) дефинисане су као делатности блиско повезане са пољопривредном производњом за коју се информација о производњи, међуфазној потрошњи, накнадама запосленима, инпуту рада и бруто инвестицијама у основне фондове не може одвојити од информације о главним активностима газдинства у посматраном периоду.

Разликују се две главне врсте неодвојивих непољопривредних секундарних активности:

- делатности које представљају наставак примарне пољопривредне активности и које користе пољопривредне производе (прерада пољопривредних производа: млека у сир, павлаку, јогурт и друге млечне производе, воћа и поврћа у сокове, ракију, џемове и др., грожђа у суво грожђе, вино и др., меса у месне прерађевине, прерада осталих пољопривредних производа и др.), и
- активности у вези са газдинством за чије се обављање користе средства за производњу газдинства, односно радна снага, објекти, механизација и опрема газдинства (пољопривредне услуге, сеоски туризам и др.).

Пољопривредне секундарне активности непољопривредних јединица су занемарљиве и, према конвенцији, бележе се као нула. Пољопривредна производња коју обављају непољопривредне јединице у основи се увек сматра одвојивом.

1.2. Дефиниције главних обележја

Вредност пољопривредне делатности једнак је збиру вредности биљне производње, сточарске производње, пољопривредних услуга и вредности производње неодвојивих непољопривредних секундарних активности газдинства.

Вредност биљне производње обухвата производњу житарица, индустријског биља, крмног биља, поврћа и производа хортикултуре, воћа те осталих непоменутих пољопривредних производа.

Вредност сточарске производње обухвата производњу, односно узгој (прираст) стоке, живине и осталих животиња и производе сточарства.

Производња производа сточарства обухвата производњу млека, јаја и осталих непоменутих пољопривредних производа.

Вредност пољопривредних добара и услуга је вредност производње свих пољопривредних добара (биљна и сточарска производња) и пољопривредних услуга.

Неодвојива непољопривредна секундарна активност је активност која се не може одвојити од главне активности и обавља се на газдинству (прерада млека, грожђа, воћа и поврћа, и остале неодвојиве активности: остала добра и услуге).

1.1. Елементи вредности пољопривреде према ЕАА

ВРЕДНОСТ ПОЉОПРИВРЕДЕ				
Вредност пољопривредних добара и услуга				Вредност непољопривредних (неодвојивих) секундарних активности
Вредност пољопривредних добара			Вредност пољопривредних услуга	
Вредност биљне производње	Вредност сточарске производње			
	Вредност сточарства	Вредност производа сточарства		

Обрачунски период је календарска година.

У оквиру економских рачуна пољопривреде, пољопривредна производња се вреднује у базним ценама, што значи да су укључене све субвенције на производе и услуге, а искључени су сви порези на производе и услуге.

Међуфазна потрошња је вредност утрошеног репроматеријала и услуга (инпута) у пољопривреди у обављању пољопривредне производње. Исказује се у куповним ценама.

Бруто додата вредност у базним ценама једнака је разлици вредности пољопривредне производње у базним ценама и међуфазне потрошње у куповним ценама.

Потрошња основних фондова (амортизација) јесте смањење вредности основних фондова као резултат њиховог нормалног трошења (хабања) током производног процеса.

Нето додата вредност у базним ценама једнака је разлици бруто додате вредности у базним ценама и потрошње основних фондова.

Остале субвенције на производњу јесу плаћања (осим субвенција на производе које улазе у обрачун базних цена у време вредновања аупута и као такве се не приказују у рачуну стварања дохотка пољопривреде) углавном намењена за покриће дела производних трошкова или подршку променама метода пољопривредне производње.

Факторски доходак је једнак нето додатој вредности умањеној за порезе на производњу, а увећаној за субвенције на производњу.

1.2. Стварање додате вредности и факторског дохотка у пољопривреди према ЕАА

Структура вредности (аутпута) пољопривреде	Вредност (аутпут) пољопривреде					
	Потрошња унутар јединице	Прерада као одвојива активност газдинства	Властина потрошња	Продаја	Субвенције на производе минус порези на производе	Бруто инвестиције у основна средства за сопствени рачун
Остале субвенције на производњу	Вредност (аутпут) пољопривреде					
	Бруто додата вредност у базним ценама				Потрошња основних фондова	
	Нето додата вредност у базним ценама					
	Факторски доходак		Остали порези на производњу		Укупна међуфазна потрошња	

1.3. Методе обрачуна

1.3.1. Вредност производње (аутпут)

Резултат процеса производње јесте аутпут, који се у рачуну производње бележи као извор. На страни употребе је међуфазна потрошња.

Једна од главних карактеристика израде економских рачуна пољопривреде је употреба формуле „количина x цена“ приликом обрачуна вредности производње (аутпута) за већину пољопривредних производа.

У оквиру економских рачуна пољопривреде, производња се вреднује у базним ценама.

Базна цена је износ који произвођач прима од купца за јединицу произведене робе или услуге минус било који доспели порез и плус било која субвенција коју прима за ту јединицу, која је последица производње или продаје. Искључени су сви транспортни трошкови, које произвођач посебно фактурише.

$$\text{Базна цена} = \text{примљен износ за јединицу производа или услуге} - \text{сви порези на производе} + \text{све субвенције на производе}$$

1.3. Бруто вредност пољопривредне производње, извори и употреба

Извори	Употреба	Аутпут пољопривреде
Бруто вредност пољопривредне производње	Продаја (укупно, искључујући трговину животињама између газдинстава)	X
	Промене у залихама (код произвођача)	X
- Губици	Бруто инвестиције у пољопривредне основне фондове произведене за сопствени рачун (приплодна и радна стока, вишегодишњи засади)	X
	Властита потрошња чланова домаћинства	X
= Распоживи аутпут	Прерада пољопривредних производа на газдинству као одвојива активност	X
	Потрошња унутар јединица:	
	■ унутар исте групе активности (четворомесни ниво КД): семе, млеко за исхрану стоке, грожђе за производњу вина, јаја за насад)	
	■ између различитих група активности (четворомесни ниво КД)	
	■ биљни производи употребљени у исхрани стоке (житарице, уљарице, крмно биље итд.)	X
	■ споредни производи сточарства употребљени у биљној производњи (стајњак, осока итд.)	

1.3.1.1. Међуфазна потрошња

Међуфазна потрошња је трансакција производима која се састоји од вредности робе и услуга које се троше као улагања (инпути) у процес производње, осим основних фондова, чија се потрошња приказује као потрошња основних фондова (амортизација). Ова роба и ове услуге могу бити или трансформисане или потпуно потрошене у процесу производње.

Производи искоришћени за међуфазну потрошњу се приказују у моменту када улазе у процес производње и вреднују се по куповним ценама у том моменту.

Куповна цена је, у тренутку набавке, износ који стварно плаћа купац за набављене производе, а која укључује све порезе минус субвенције на производе (осим одбитног ПДВ-а), као и износ за транспортне трошкове које купац посебно плаћа за преузимање испоручене робе на тражено место у договорено време.

$$\text{Куповна цена} = \text{плаћен износ за јединицу производа или услуге} + \text{сви порези на производе} - \text{одбитни део ПДВ-а} - \text{све субвенције на производе} + \text{трошкови транспорта}$$

Порези на производе су плаћања, наметнута од стране државе, по произведеном или продатом добру или услузи. Њихова обавеза произлази из производње, продаје, извоза, увоза, трансфера и других видова испоруке добара и услуга. Представљају новчани износ по јединици мере или одређени проценат од цене по јединици или вредности произведених или продатих добара и услуга. У ову категорију укључени су: порез на додату вредност, акцизе, други порези на производе и порези на увоз (царине).

Субвенције на производ представљају новчане износе који се исплаћују пољопривредним произвођачима за произведене пољопривредне производе, као и услуге пружене у пољопривреди, и то по јединици производа (l, kg итд.).

У наредној табели приказани су елементи међуфазне потрошње према методологији економских рачуна пољопривреде.

1.4. Елементи међуфазне потрошње према ЕАА

МЕЂУФАЗНА ПОТРОШЊА
Семе и садни материјал
Семе и садни материјал – потрошња унутар јединице
Семе и садни материјал – набављено ван пољопривреде (из трговине)
Енергија и мазива
Ђубрива и друга средства за унапређење квалитета земљишта
Средства за заштиту биља
Ветеринарски трошкови
Сточна хранива
Сточна хранива – потрошња унутар јединице
Сточна хранива – набављено ван пољопривреде (из трговине)
Одржавање материјала
Одржавање објеката
Пољопривредне услуге
Остала добра и услуге

1.3.1.2. Бруто додата вредност

Билансна ставка рачуна производње је бруто додата вредност, једна од најзначајнијих билансних ставки у економским рачунима пољопривреде. Пошто се аутпут вреднује у базним ценама, а међуфазна потрошња у куповним ценама, бруто додата вредност садржи субвенције на производе минус порези на производе.

1.3.1.3. Нето додата вредност

Бруто додата вредност умањена за потрошњу основних фондова представља нето додату вредност.

Нето додата вредност мери вредност створену од свих пољопривредних локалних јединица, након потрошње основних фондова.

1.3.1.4. Субвенције

Субвенције су једносмерна (неузвраћена) плаћања државних јединица (укључујући нерезидентне државне јединице) резидентним произвођачима ради утицаја на ниво производње, цене и вредност робе и услуга које производе, продају или увозе, услове производње и сл.

Субвенције су група трансакција расподеле и састоје се:

- од субвенција на производе (извозне субвенције и остале субвенције на производе), и
- од осталих субвенција на производњу.

Субвенције на производ представљају новчане износе који се исплаћују пољопривредним произвођачима за произведене пољопривредне производе, као и услуге пружене у пољопривреди, и то по јединици производа (l, kg итд.). Могу бити исказане као новчани износ по јединици мере добра или услуге, или се могу обрачунати према вредности (*ad valorem*), као унапред одређен проценат цене по јединици. Такође, ове субвенције обухватају минималне гарантоване цене откупа, као и подршку извозу.

Субвенција се такође може обрачунати као разлика између утврђене, циљане (таргетиране) цене и тржишне цене, коју у ствари плаћа купац. Субвенција на производ обично постаје реализована када је добро произведено, продато или извезено.

Према конвенцији, субвенције на производе могу се односити на тржишни аутпут или аутпут за властиту финалну употребу (ESA 2010).

Остале субвенције на производњу исплаћују се резидентним произвођачким јединицама као резултат њихових производних активности. Ова плаћања се углавном везују за трошкове производње (нпр. регресирање инпута за биљну производњу, попут минералних ђубрива, горива, семена и садног материјала и др.) или подршку променама у методу производње.

Будући да је аутпут вреднован у базним ценама, бележе се само остале субвенције на производњу у оквиру рачуна стварања дохотка (као негативне употребе).

1.3.1.5. Нето додата вредност у факторским ценама (факторски доходак)

Нето додата вредност у факторским ценама дефинисана је као нето додата вредност у базним ценама умањена за остале порезе на производњу, а увећана за остале субвенције на производњу. Овим индикатором дохотка мери се плаћање, односно накнада свих фактора производње (земљиште, капитал и рад) и може се назвати „факторски доходак“, будући да представља сву вредност коју су произвеле јединице ангажоване у обављању пољопривредне активности.

1.5. Факторски доходак

Рачун производње	
P-1	Вредност производње
P-2	- међуфазна потрошња
K-1	- потрошња основних фондова
B.1n	= нето додата вредност
D.29	- остали порези на производњу
D.39	+ остале субвенције на производњу
	= нето додата вредност у факторским трошковима (факторски доходак)

1.3.1.6. Разилажења између пољопривредне делатности у оквиру економских рачуна пољопривреде и области 01 – пољопривредна производња, лов и пратеће услужне делатности у оквиру система националних рачуна

Дефинисање пољопривредне делатности у оквиру економских рачуна пољопривреде разликује се, у извесној мери, од начина на који је област пољопривреде дефинисана према општем оквиру националних рачуна.

Разлике се односе на дефиницију како карактеристичних активности, тако и јединица посматрања. Оне се могу сажети на следећи начин¹:

Пољопривредна делатност – ЕАА	=	Област пољопривреде – национални рачуни
	+	Производне јединице које се баве производњом вина (удруживање произвођача, задруге и др.)
	+	Производне јединице које производе материјал за плетење
	+	Производне јединице које производе, у расадницима, божићна дрвца, воћна стабла, винову лозу и украсно биље
	-	Јединице које се баве производњом семена (у истраживачке сврхе, или издавање потврда о пореклу, квалитету и сл., односно сертификација семена)
	-	Производне јединице које пружају повезане пољопривредне услуге које нису пољопривредни рад по уговору (управљање системима за наводњавање, пројектовање, садња и одржавање приватних вртова, паркова и зелених површина за спортске терене и сл., као и орезивање дрвећа и живица)
	-	Одржавање јавних површина (вртова, паркова и сл.)

¹ EUROSTAT (2000): *Manual on the economic accounts for Agriculture and Forestry* EAA/EAF97 (Rev.1.1), Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg.

II. СПЕЦИФИЧНОСТ ОБРАЧУНА БДВ-А ПОЉОПРИВРЕДЕ У СТАЛНИМ ЦЕНАМА

Обрачун БДВ-а пољопривреде у сталним ценама заснива се на принципима Система националних рачуна (*System of National Accounts 2008 – SNA 2008*) и Европског система рачуна (*European System of Accounts 2010 – ESA 2010*), као и на међународним стандардима и препорукама за обрачуне у сталним ценама датим у приручнику Евростата (*Handbook on Price and Volume Measures in National Accounts*).

За сваки агрегат добара и услуга приказаних у рачунима мере нивоа цена и физичког обима морају се израдити тако да је:

индекс вредности = индекс цене x индекс обима

То значи да свака појединачна промена у вредности датог тока мора бити приписана или промени цене или промени обима, или њиховој комбинацији.

Систематско разврставање промена текуће вредности на компоненте „промене цена“ и „промене обима“ ограничено је на токове који приказују трансакције добара и услуга и на елементе на које се односи, а који служе вредновању ових трансакција (производња, међуфазна потрошња, потрошња основних фондова, БДВ, нето додата вредност, бруто инвестиције у основне фондове, промене у залихама, порези и субвенције на производе).

У складу са препорукама ESA 2010, у оквиру ЕАА, промене у обиму се мере коришћењем Ласперовог типа индекса, док се промене у цени мере преко Пашеовог типа индекса.

Ласперов индекс обима:

$$L_{(q)} = \frac{\sum p_0 q_n}{\sum p_0 q_0} = \frac{\sum p_0 q_0 \frac{q_n}{q_0}}{\sum p_0 q_0} = \frac{\sum V_0 \frac{q_n}{q_0}}{\sum V_0}$$

Пашеов индекс цена:

$$P_{(p)} = \frac{\sum q_n p_n}{\sum q_n p_0} = \frac{\sum p_0 q_n \frac{p_n}{p_0}}{\sum p_0 q_n}$$

За сваки производ,

- p_0 : представља цену забележену у базној години 0
- p_n : представља цену забележену у години n
- q_0 : представља количину забележену у базној години 0
- q_n : представља количину забележену у години n
- V_0 : представља вредност забележену у базној години 0 ($V_0 = p_0 q_0$)

Промене у обиму се мере коришћењем Ласперових типова индекса, услед чега се промене у количинама (обиму) елементарних серија пондеришу преко вредности у базној години, док се промене у ценама мере коришћењем Пашеовог типа индекса, услед чега се промене у ценама елементарних серија пондеришу преко вредности у текућој години по ценама базне године.

Појам „базна година“ значи да је то година чије се вредности у текућим ценама користе као пондери за обрачуне у сталним ценама.

Обрачун БДВ-а пољопривреде у ценама претходне године подразумева да се свака претходна година третира као базна и да се пондери мењају сваке године. Овај приступ гарантује да су пондери ажурирани, чиме се избегавају проблеми везани за пондерацију производа који се више не производе и нових производа који су се појавили. Из тог разлога, економски рачуни пољопривреде мере промене у обиму користећи пондере из претходне године.

Будући да представља билансну ставку рачуна производње, додату вредност није могуће раздвојити, директно, на компоненту цене и компоненту обима.

Теоретски исправна метода за обрачун додате вредности у сталним ценама је коришћење „дупле дефлације“. С тим у вези, БДВ у ценама претходне године је дефинисана као разлика између аупута израженог у ценама претходне године и међуфазне потрошње изражене у ценама претходне године.

Према овом методу обрачуна упоредиве су само две године које су исказане у истим ценама. Серија вредносних података обрачунатих у ценама претходне године не може се користити за израчунавање стопа реалног раста, јер подаци по годинама нису упоредиви (свака година вреднована је ценама претходне године). Да би се добила серија упоредивих података за обрачун стопа раста, примењује се метод уланчавања (*chain-linking*), којим се подаци свде на једну, одабрану референтну годину. Референтна година је година која се користи за презентацију временских серија података у сталним ценама. У серији индексних бројева то је година која има вредност 100. Једна од карактеристика метода уланчавања јесте та што се променом референтне године мењају апсолутне вредности, али стопе раста остају исте. Према препорукама Евростата, у овом тренутку као референтна користи се 2010. година.

Подела пореза и субвенција на производе на компоненте обима и цена

Индекс обима за субвенције (или порезе) на производе идентичан је индексу обима аупута по произвођачкој цени за посматрани производ. У овом случају, индекс обима аупута је идентичан без обзира на то да ли је изражен у произвођачкој или базној цени.

III. ОБРАЧУН ЕКОНОМСКИХ РАЧУНА ПОЉОПРИВРЕДЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

3.1. Основне карактеристике

Обрачун економских рачуна пољопривреде у Републици Србији је урађен за период 2007–2016. године и у потпуности прати концепте и правила који су дефинисани Уредбом (ЕЗ) број 138/2004 Европског парламента и Савета, од 5. децембра 2003. године, о економским рачунима пољопривреде у Унији, са изменама и допунама. Општи методолошки оквир за њихову израду чине Систем националних рачуна (*System of National Accounts 2008 – SNA 2008*) и Европски систем рачуна (*European System of Accounts 2010 – ESA 2010*).

У садашњем статистичком систему не постоје дефинисана посебна истраживања која су примарно намењена за прикупљање вредносних података неопходних за директно извођење агрегата економских рачуна пољопривреде, већ се користе индиректни подаци који се добијају из посебних истраживања у статистичком систему, намењених за праћење специфичних области економије или обележја (пољопривредна производња, индустрија, цене и индекси цена и сл.). Поред тога, у обрачуну су коришћени административни подаци, и то они који се односе на исплаћене субвенције у пољопривреди (подаци Министарства пољопривреде и заштите животне средине, Управе за аграрна плаћања и Министарства финансија).

У економским рачунима пољопривреде обухваћена је целокупна пољопривредна производња, како производња на породичним пољопривредним газдинствима, тако и производња коју обављају правна лица и предузетници у Републици Србији.

Основне карактеристике обрачуна су следеће:

- обрачун је изведен према Класификацији делатности (усаглашеној са међународном NACE, Rev. 2), за ниво области пољопривреде,
- у текућим и сталним ценама,
- обрачун у сталним ценама изведен је методом дупле дефлације (коришћена је директна, тзв. *double* индикатор метода), и
- година која се користи за презентацију временских серија података у сталним ценама, тј. референтна година је 2010.

3.2. Извори података

Извори података за обрачун економских рачуна пољопривреде су разноврсни и покривају велики број показатеља у вези са пољопривредном производњом (производња, цене и сл.) у Републици Србији.

Стога, осим аналитичких процедура примењених на подацима из примарних статистика, у употреби су и алтернативне индиректне методе процене појединих елемената ЕАА за које нису расположиви директни статистички подаци, попут потрошње унутар јединица, међуфазне потрошње, потрошње основних фондова и др. Индиректне методе заснивају се на претпоставкама и примени биотехничких коефицијената у изради модела за процену.

Основни извори података коришћени у изради економских рачуна пољопривреде су:

- статистичка истраживања, и
- административни и остали извори.

У табели на следећој страни дат је приказ извора података, њихова употреба и улазне варијабле за обрачун агрегата економских рачуна пољопривреде, укључујући институције надлежне за обезбеђивање података.

3.1. Елементи ЕАА и најважнији извори података

Извор података	Употреба за	Улазна варијабла за обрачун ЕАА	Надлежност
Статистика пољопривреде			
Статистика биљне производње	Аутпут	Засејане површине, пожњевене површине, просечан принос, укупна производња	РЗС
Анкете о пољопривредној производњи – сточарска производња	Аутпут, међуфазна потрошња, бруто инвестиције у стоку	Број стоке по врстама и категоријама, укључујући кошнице, биланс стоке по врстама, просечна маса грла, производња млека (кравље, овчије, козје), јаја, меда и вуне, утрошак сточне хране	РЗС
Анкете о пољопривредној производњи – биљна производња	Аутпут, међуфазна потрошња	Пожњевене површине, просечан принос, укупна производња, утрошак минералних ђубрива	РЗС
Годишње истраживање о пољопривредним предузећима и земљорадничким задругама	Аутпут, међуфазна потрошња	Биланси пшенице и кукуруза, укупни трошкови пољопривредне производње	РЗС
Статистика клања	Аутпут, бруто инвестиције у стоку	Број заклане стоке и маса (све регистроване кланице на територији Републике Србије)	РЗС
Месечни извештаји о откупу и продаји пољопривредних производа	Аутпут, међуфазна потрошња	Месечни подаци о продаји и откупу пољопривредних производа (количине и вредности)	РЗС
Статистика цена у пољопривреди	Аутпут, међуфазна потрошња, сталне цене	Цене и индекси цена произвођача производа пољопривреде, цене и индекси цена материјала, средстава рада и услуга у пољопривреди	РЗС
Резултати научних истраживања у области пољопривреде, биотехнички стандарди, експертске процене	Аутпут, међуфазна потрошња, бруто инвестиције у стоку, <i>missing prices</i>	Стандарди утрошка семена по ha засејане површине, рандман клања, проценат тељења и сл.	Пољопривредни факултет, ИПН, ПКС
Остали извори података			
Статистика спољне трговине	Аутпут, међуфазна потрошња	Извоз и увоз (количине и вредности)	РЗС
Статистика индустрије	Аутпут, међуфазна потрошња	Индустријска производња (количине и вредности)	РЗС
Индекси цена произвођача (PPI)	Међуфазна потрошња у сталним ценама	Индекси цена произвођача	РЗС
Индекси потрошачких цена (CPI)	Међуфазна потрошња у сталним ценама	Индекси потрошачких цена	РЗС
Субвенције у пољопривреди	Базне цене, факторски доходак	Субвенције на производе, остале субвенције на производњу, капитални трансфери	МПЗЖС, УАП, МФ

3.3. Начин обрачуна

У обрачуну вредности биљне производње користе се подаци о произведеним (пожетим) количинама усева. Ови подаци добијају се на основу процена површина и просечног приноса за сваки усев у оквиру статистике пољопривредне производње. Када је реч о обрачуну сточарства, користе се подаци о броју, маси, билансу и клању стоке и живине, као и подаци о производњи производа сточарства (млеко, јаја, вуна и др.).

За обрачун вредности производње (аутпута) користе се просечне цене произвођача производа пољопривреде.

Цене произвођача производа пољопривреде обрачунавају се на месечном и годишњем нивоу, на основу података о продаји производа из сопствене производње правних лица која се баве пољопривредном производњом (продајне цене) и података о откупу пољопривредних производа од породичних газдинстава, који врше овлашћене организације (откупне цене).

Обрачуном аутпута неодвојивих непољопривредних секундарних активности обухваћене су следеће активности:

- прерада жита у брашно, прекрупну и др.,
- прерада воћа и поврћа у сокове, ракију, џемове и др.,
- прерада грожђа у суво грожђе, вино и др.,
- прерада млека у сир, павлаку, јогурт и друге млечне производе,
- прерада меса у месне прерађевине, и
- пољопривредне услуге.

Међуфазном потрошњом обухваћени су утрошци следећих елемената у обављању пољопривредне производње: семе и садни материјал, енергија и мазива, ђубрива и друга средства за унапређење квалитета земљишта, средства за заштиту биља, ветеринарски трошкови, сточна хранива, одржавање материјала и опреме, одржавање објеката, пољопривредне услуге и остала добра и услуге (трошкови закупа објеката, опреме и машина без људства за потребе обављања пољопривредне производње, накнаде пољопривредним саветодавним стручњацима, претплате, накнаде за чланство у професионалним удружењима, коморама, куповина ситног инвентара, радне одеће, резервних делова и опреме мале вредности, односно вредности мање од 500 евра по ценама 1995. године или са нормалним радним веком краћим од једне године и сл.).

Подаци неопходни за обрачун елемената међуфазне потрошње добијају се из неколико редовних истраживања које спроводи РЗС, као што су Анкета о пољопривредним газдинствима, Годишње истраживање о пољопривредним предузећима и земљорадничким задругама, месечни извештаји о откупу и продаји пољопривредних производа (семе и садни материјал), Анкета о потрошњи домаћинстава, Годишње истраживање о индустријској производњи и др. Такође, у процени утрошака појединих елемената међуфазне потрошње, поред поменутих извора, користе се подаци спољне трговине, као и експертске процене о нормама утрошака (минерална ђубрива, семе, средства за заштиту биља, гориво и други енергенти и сл.).

Производи искоришћени за међуфазну потрошњу вреднују се по куповним ценама у моменту када улазе у процес производње.

Као билансна ставка аутпута и међуфазне потрошње добијен је БДВ пољопривреде. Одузимањем износа амортизације добијена је нето додата вредност пољопривреде. У овом тренутку, процена амортизације у пољопривреди заснива се на изради коефицијената корекције који се примењују на аутпут пољопривреде.

Обрачун субвенција у пољопривреди извршен је тако да је омогућено њихово разврставање према захтевима методологије економских рачуна пољопривреде. Будући да се начин праћења и бележења планираних и исплаћених субвенција у пољопривреди од стране Управе за аграрна плаћања и Министарства пољопривреде и заштите животне средине заснива на потпуно другачијој класификацији, неопходно је детаљно проучити садржину сваке од мера подршке у пољопривреди и потом извршити њену рекласификацију према захтевима ЕАА (подела на субвенције на производе и остале субвенције на производњу). У ову сврху коришћена је и методологија ОЕCD за процену подршке у пољопривреди².

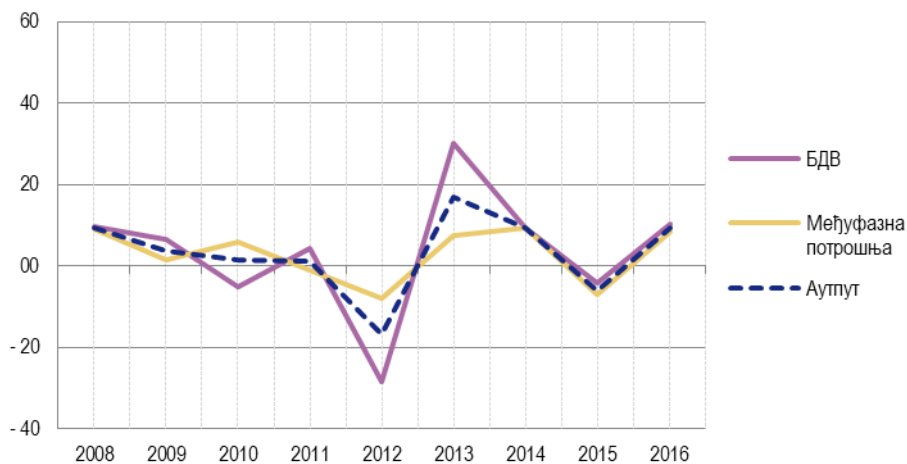
² OECD (2008): OECD's Producer Support Estimate and Related Indicators of Agricultural Support: Concepts, Calculations, Interpretation and Use (The PSE Manual), OECD Trade and Agriculture Directorate, Paris.

IV. КВАНТИТАТИВНИ ПРИКАЗ ОБРАЧУНА ЕКОНОМСКИХ РАЧУНА ПОЉОПРИВРЕДЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Приказани резултати обрачуна економских рачуна пољопривреде односе се на период 2007–2016. године.

У посматраном периоду остварен је кумулативни раст БДВ-а пољопривреде од 25,4%, док је просечна годишња стопа раста износила 2,5%. Након оствареног реалног раста БДВ-а од 9,9% у 2008. години, дошло је до успоравања раста у 2009. (6,7%) и пада у 2010. години (-5,1%), након чега следи период раста од 4,4% у 2011. години. Највећи пад забележен је у 2012. години (-28,4%), док је у 2013. години забележен раст од 30,2%. У 2016. години остварен је раст БДВ-а пољопривреде од 10,4%.

Граф. 4.1. Стопе раста БДВ-а пољопривреде, 2008–2016, %

Аутпут и међуфазна потрошња пољопривреде

Од 2007. до 2016. године међуфазна потрошња у пољопривреди просечно је чинила 58,2% вредности производње пољопривреде, при чему највеће учешће бележи у 2010. години (59,2%), док је у 2008. години забележено најниже учешће (56,7%).

Граф. 4.2. Аутпут и међуфазна потрошња у текућим ценама, 2007–2016, мил. РСД

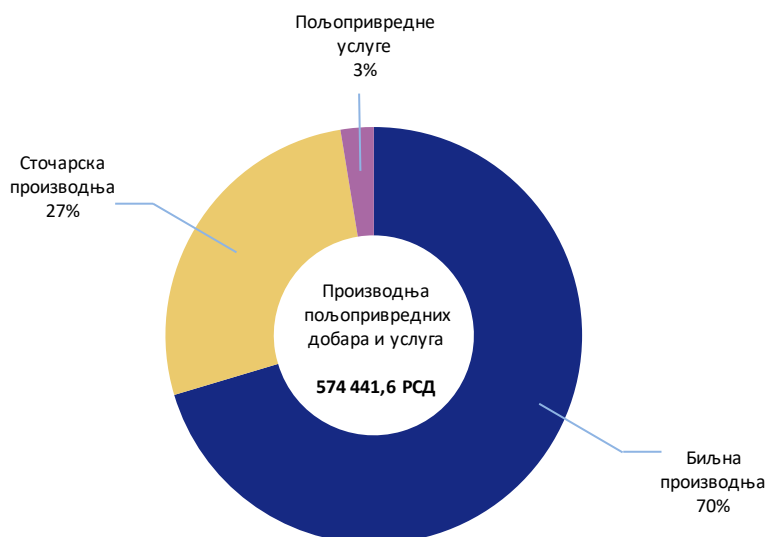

Структура аутопута пољопривреде

Од 2007. до 2016. године просечно учешће производње пољопривредних добара у укупној производњи пољопривредних добара и услуга износи 97,5%, док је учешће пољопривредних услуга 2,5%.

У истом периоду, просечно учешће аутопута сточарства у укупној производњи пољопривредних добара и услуга износило је 30,6%, док је учешће аутопута биљне производње 66,9%.

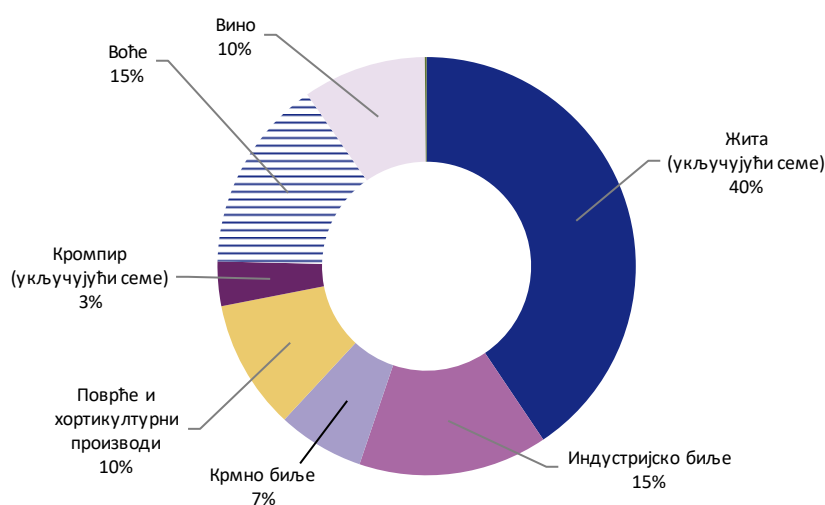
Граф. 4.3. Структура аутопута пољопривреде, 2016.

Вредност (аутопут) биљне производње

Од 2007. до 2016. године у структури вредности биљне производње просечно жита имају доминантно учешће (43,8%). Воћарска производња заступљена је са 15,0%. Следи производња индустријског биља, која учествује са 13,6%, док учешће производње поврћа и хортикултурних производа износи 9,6%. Затим следи производња вина (8,2%) и производња крмног биља (5,5%). Најниже учешће имао је кромпир (4,1%).

Граф. 4.4. Структура биљне производње, 2016.

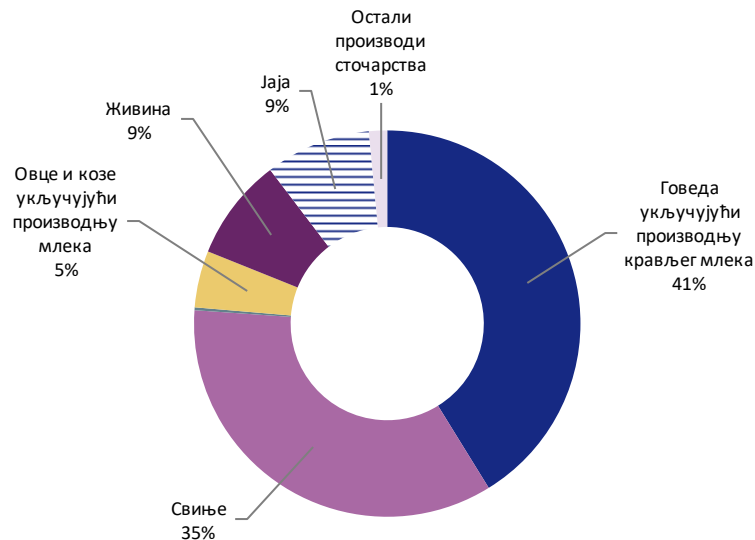
Вредност (аутпут) сточарске производње

У периоду 2007–2016. године у структури вредности сточарске производње просечно узгој стоке учествује са 68,5%, а производи сточарства са 31,5%.

У узгоју стоке, просечно највеће учешће има узгој свиња (51,2%), а потом следи узгој говеда (28,2%). Узгој живине учествује са 12,5%, а узгој оваца и коза са 7,9%. Узгој коња учествује са 0,2%.

Најзначајнији производ сточарства је млеко. Просечно учешће млека у укупној вредности производа сточарства износи 70,6%.

Граф. 4.5. Структура сточарства, 2016.

Физички обим пољопривредне производње

Физички обим пољопривредне производње представља вредност производње исказану у ценама претходне године. Изражава се у произвођачким ценама како би се избегао утицај субвенција.

У посматраном периоду физички обим пољопривредне производње знатно варира, углавном услед неповољних климатских утицаја.

У 2008. години обим производње пољопривредних добара порастао је за 10,6%. Након тога следи период слабијег раста обима, да би у 2012. години пао за 17,2%. У 2013. години забележен је највећи раст у посматраном периоду (16,5%), у 2014. години забележен је слабији раст од 11,4%, а затим у 2015. години пад од 6,4%. У 2016. години забележен је раст обима од 9,0%.

Оваква кретања резултат су високих осцилација у обиму биљне производње. Након раста у 2008. (18,6%) и 2009. години (9,5%), следи период пада, да би у 2012. години пао за 26,6%. Највећи раст забележен је у 2013. години (25,2%), да би у 2014. години био забележен слабији раст од 15,4%, а у 2015. пад од 13,3%. У 2016. забележен је раст од 14,6%.

У 2008. и 2009. години обим сточарске производње пао је за 6,3% и 7,5%, респективно. У наредне три године забележен је раст од 8,1%, 2,8% и 5,3%, док је у 2013. години обим сточарске производње пао за 0,3%. У 2014. години забележен је раст од 3,3%, у 2015. раст од 8,0%, а у 2016. години пад од 2,2%.

Структура употребе аутопута пољопривреде

Главни део пољопривредне производње намењен је продаји. Процена продаје са пољопривредних газдинстава у Републици Србији заснива се на употреби директних и индиректних извора података. Према методологији ЕАА, укупна продаја са газдинства обухвата продају другим пољопривредним газдинствима, продају јединицама изван пољопривреде и извоз.

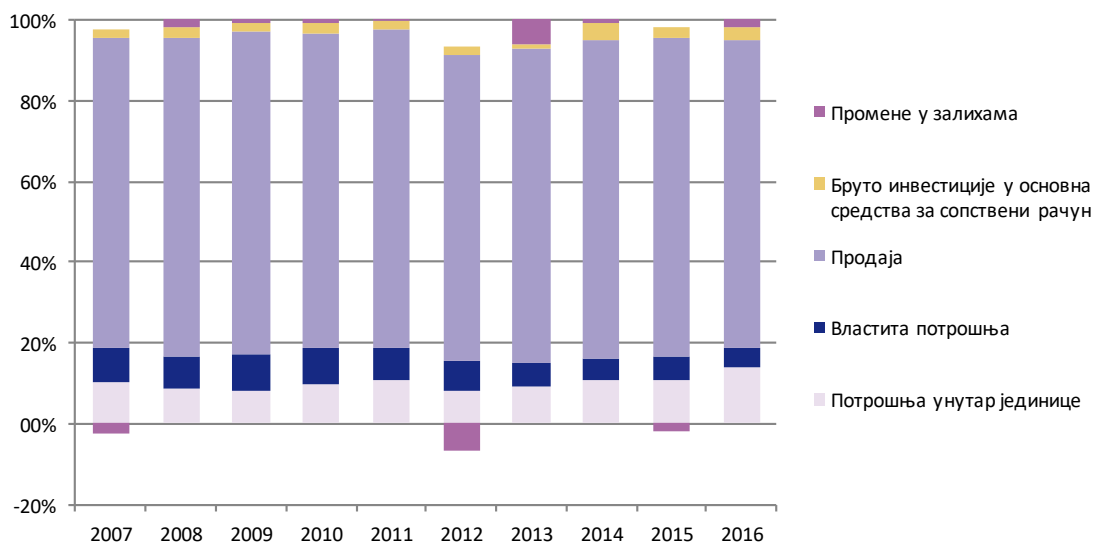
Од 2007. до 2016. године, укупна продаја са газдинстава чинила је у просеку 79,9% пољопривредне производње. У 2015. години удео укупне продаје са газдинстава у пољопривредној производњи износио је 82,2%, а у 2016. години 76,2%.

Потрошња унутар јединица кретала се између 8,4% и 14,3% у посматраном периоду. Потрошња унутар јединица обухвата производе који се производе и користе у оквиру различитих активности пољопривредне делатности на четворомесном нивоу NACE Rev. 2, попут производа биљне производње који се користе у исхрани стоке. Важно је истаћи да производи добијени и утрошени у оквиру исте активности на газдинствима нису обухваћени пољопривредном производњом у оквиру ЕАА. Типичан пример јесте семе утрошено за сетву, грозђе за производњу вина, маслине за производњу маслиновог уља, млеко искоришћено у исхрани телади и др. У 2015. години удео потрошње унутар јединица пољопривредних газдинстава износио је 11,2%, а у 2016. години 14,3%.

У просеку, 7,3% вредности пољопривредне производње газдинства је употребљено за сопствену потрошњу у периоду 2007–2016. године. Удео сопствене потрошње газдинстава у пољопривредној производњи у 2015. години износио је 5,8%, а у 2016. години 4,7%. У односу на претходну годину, ниво залиха у 2016. години порастао је за 11,3%.

Бруто инвестиције у основна средства за сопствени рачун чиниле су у просеку 2,5% вредности пољопривредне производње. У 2016. години, њихово учешће је повећано у поређењу са претходном годином.

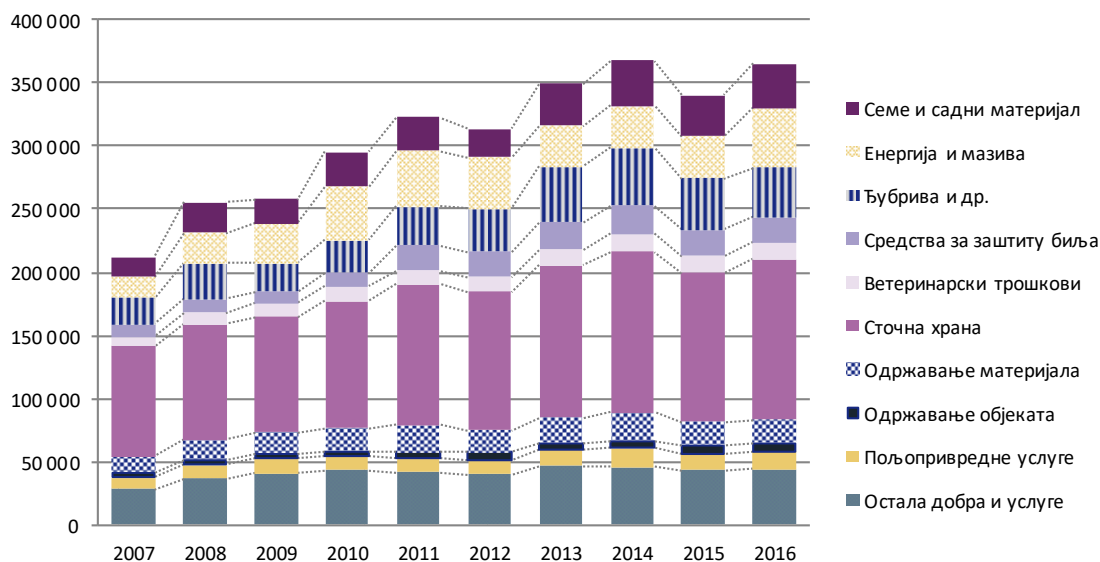
Граф. 4.6. Структура употребе производа пољопривреде у произвођачким ценама, 2007–2016.

Међуфазна потрошња

Вредност међуфазне потрошње у 2016. години износила је 365.474,4 мил. РСД, што представља раст од 7,4% у односу на претходну годину. Реални ниво међуфазне потрошње бележи раст од 8,6%, док су цене инпута пале за 1,1%. Трошкови средства за заштиту биља, одржавања материјала, као и остала добра и услуге бележе пад у односу на претходну годину, док трошкови ђубрива и других средстава за унапређење квалитета земљишта, одржавање објеката, пољопривредне услуге, семе и садни материјал и сточна храна, бележе пораст у односу на претходну годину.

Граф. 4.7. Међуфазна потрошња по елементима, 2007–2016, мил. РСД

Од 2007. до 2016. године, у структури укупних трошкова газдинстава највеће просечно учешће имају трошкови сточне хране (35,5%), а потом трошкови осталих добара и услуга (13,5%) и енергије и мазива (11,2%). Ђубрива и друга средства за унапређење квалитета земљишта учествују у просеку са 10,6%, док семе и садни материјал учествују у просеку са 8,7%. Најниже учешће имају трошкови одржавања објеката (1,6%).

Табела 1. Економски рачуни пољопривреде

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Република Србија	Текуће цене, мил. РСД									
Вредност производње (аутпут) у базним ценама	360 864,3	450 024,5	439 815,6	498 776,4	564 117,8	542 919,5	599 637,5	624 424,9	578 599,8	630 618,8
Међуфазна потрошња	212 139,2	255 060,0	258 117,4	295 276,6	322 353,7	313 514,6	349 334,0	367 327,2	340 358,5	365 474,4
Бруто додата вредност	148 725,1	194 964,4	181 698,2	203 499,7	241 764,1	229 404,9	250 303,5	257 097,7	238 241,2	265 144,4
Факторски доходак	131 753,0	187 355,7	164 618,0	186 000,4	211 492,4	207 113,6	225 786,7	236 170,6	224 220,7	239 958,1
Учешће БДВ-а пољопривреде у БДП-у, %	6,3	7,1	6,3	6,6	7,1	6,4	6,5	6,6	5,9	6,3³
	Сталне цене (цене претходне године), мил. РСД									
Вредност производње (аутпут) у базним ценама	...	394 619,3	467 404,6	446 113,8	505 305,7	469 587,6	635 612,7	655 891,3	587 666,6	632 748,4
Међуфазна потрошња	...	231 225,0	259 373,4	273 716,0	292 802,2	296 447,9	336 963,8	382 131,1	341 173,6	369 668,2
Бруто додата вредност	...	163 394,3	208 031,2	172 397,8	212 503,5	173 139,7	298 649,0	273 760,2	246 493,0	263 080,2
	Уланчане мере обима, референтна 2010. година, мил. РСД									
Вредност производње (аутпут) у базним ценама	432 951,8	473 449,9	491 734,7	498 776,4	505 305,7	420 630,7	492 445,4	538 643,2	506 934,7	554 376,5
Међуфазна потрошња	251 217,3	273 818,8	278 449,4	295 276,6	292 802,2	269 271,2	289 411,1	316 582,3	294 041,8	319 362,9
Бруто додата вредност	182 960,3	201 006,2	214 477,9	203 499,7	212 503,5	152 184,7	198 120,5	216 687,0	207 749,2	229 409,1
Стопе раста БДВ-а пољопривреде, %	...	9,9	6,7	-5,1	4,4	-28,4	30,2	9,4	-4,1	10,4

Учешће БДВ-а пољопривреде (ЕАА) у БДП-у, 2007–2016.

³ Учешће БДВ-а пољопривреде у процењеном БДП-у, као збир четири квартала.

Табела 2. Производња пољопривредних добара и услуга, текуће цене

Опис	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	Мил. РСД									
Производња пољопривредних добара и услуга	330 173,8	417 831,7	407 850,6	466 810,9	519 959,5	502 684,2	544 441,5	569 387,0	525 466,3	574 441,6
Производња пољопривредних добара	320 755,9	407 406,0	396 220,7	455 752,7	509 125,4	491 597,1	531 469,0	554 638,8	511 800,9	559 699,0
Билна производња	217 273,6	278 825,0	265 101,3	328 980,8	359 103,1	324 451,0	358 223,2	376 110,4	342 762,7	404 269,9
Жита (укључујући семе)	90 749,4	134 574,8	110 383,8	146 732,7	175 221,3	138 324,7	157 155,0	171 318,6	139 584,0	164 022,2
Индустријско биље	26 548,8	32 308,6	30 737,3	44 618,9	46 655,3	52 805,6	51 487,0	54 392,7	48 500,6	59 115,9
Крмно биље	12 760,6	14 146,6	14 585,7	17 601,0	17 183,5	18 693,3	16 626,0	23 688,2	17 553,2	27 062,5
Поврће и хортикултурни производи	22 585,0	24 878,5	28 753,3	42 902,7	27 246,3	28 985,5	27 374,7	28 813,2	36 977,3	40 579,0
Кромпир (укључујући семе)	8 317,8	8 313,5	9 746,6	17 695,1	17 870,0	12 342,0	19 102,0	13 024,7	13 641,5	13 892,3
Воће	33 929,0	39 323,6	37 040,3	41 159,2	50 859,5	53 932,0	58 404,4	49 699,7	63 116,0	60 494,6
Вино	21 795,8	24 758,2	33 316,3	17 872,6	23 712,7	18 925,0	27 534,5	34 621,3	22 794,7	38 568,5
Маслиново уље	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Остали биљни производи	587,2	521,3	538,0	398,6	354,5	442,9	539,6	552,0	595,3	534,9
Сточарска производња	103 482,3	128 581,0	131 119,4	126 771,9	150 022,3	167 146,1	173 245,8	178 528,4	169 038,2	155 429,1
Стока	69 000,6	87 759,4	95 853,4	89 606,0	102 774,2	113 462,5	118 892,8	123 133,0	111 012,3	104 280,9
Говеда	21 439,1	24 735,7	26 669,9	24 797,0	29 058,9	31 377,2	32 406,8	32 114,4	31 703,4	30 352,6
Свиње	32 955,3	46 733,9	51 192,4	45 392,2	48 768,0	58 641,6	60 982,8	65 764,6	57 097,8	54 272,3
Коњи	128,5	117,7	105,3	61,4	60,9	377,2	203,2	151,3	77,3	366,8
Овце и козе	6 523,7	6 771,0	7 362,5	8 516,4	9 314,9	7 800,5	8 121,4	10 107,9	8 971,1	5 998,2
Живина	7 954,0	9 401,1	10 523,2	10 838,9	15 571,5	15 266,1	17 178,6	14 994,7	13 162,7	13 291,1
Остала стока
Производња производа сточарства	34 481,7	40 821,7	35 266,0	37 165,9	47 248,1	53 683,5	54 353,0	55 395,5	58 026,0	51 148,1
Млеко	25 352,1	30 397,0	25 480,0	26 942,5	34 212,1	36 776,5	38 017,9	38 459,0	37 309,9	35 047,9
Јаја	8 287,9	9 703,9	8 649,2	8 608,4	10 809,9	14 678,0	13 395,1	14 970,9	15 507,4	13 740,5
Остали производи сточарства	841,7	720,7	1 136,8	1 615,0	2 226,1	2 229,0	2 940,0	1 965,6	5 208,7	2 359,8
Пољопривредне услуге	9 417,8	10 425,7	11 629,9	11 058,2	10 834,1	11 087,1	12 972,5	14 748,2	13 665,4	14 742,6

Табела 2. Производња пољопривредних добара и услуга, текуће цене (наставка)

Опис	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	Структура (%)									
Производња пољопривредних добара и услуга	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Производња пољопривредних добара	97,1	97,5	97,1	97,6	97,9	97,8	97,6	97,4	97,4	97,4
Билна производња	65,8	66,7	65,0	70,5	69,1	64,5	65,8	66,1	65,2	70,4
Жита (укључујући семе)	27,5	32,2	27,1	31,4	33,7	27,5	28,9	30,1	26,6	28,6
Индустријско биље	8,0	7,7	7,5	9,6	9,0	10,5	9,5	9,6	9,2	10,3
Крмно биље	3,9	3,4	3,6	3,8	3,3	3,7	3,1	4,2	3,3	4,7
Поврће и хортикултурни производи	6,8	6,0	7,0	9,2	5,2	5,8	5,0	5,1	7,0	7,1
Кромпир (укључујући семе)	2,5	2,0	2,4	3,8	3,4	2,5	3,5	2,3	2,6	2,4
Воће	10,3	9,4	9,1	8,8	9,8	10,7	10,7	8,7	12,0	10,5
Вино	6,6	5,9	8,2	3,8	4,6	3,8	5,1	6,1	4,3	6,7
Маслиново уље	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Остали биљни производи	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Сточарска производња	31,3	30,8	32,1	27,2	28,9	33,3	31,8	31,4	32,2	27,1
Стока	20,9	21,0	23,5	19,2	19,8	22,6	21,8	21,6	21,1	18,2
Говеда	6,5	5,9	6,5	5,3	5,6	6,2	6,0	5,6	6,0	5,3
Свиње	10,0	11,2	12,6	9,7	9,4	11,7	11,2	11,6	10,9	9,4
Коњи	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1
Овце и козе	2,0	1,6	1,8	1,8	1,8	1,6	1,5	1,8	1,7	1,0
Живина	2,4	2,2	2,6	2,3	3,0	3,0	3,2	2,6	2,5	2,3
Остала стока
Производња производа сточарства	10,4	9,8	8,6	8,0	9,1	10,7	10,0	9,7	11,0	8,9
Млеко	7,7	7,3	6,2	5,8	6,6	7,3	7,0	6,8	7,1	6,1
Јаја	2,5	2,3	2,1	1,8	2,1	2,9	2,5	2,6	3,0	2,4
Остали производи сточарства	0,3	0,2	0,3	0,3	0,4	0,4	0,5	0,3	1,0	0,4
Пољопривредне услуге	2,9	2,5	2,9	2,4	2,1	2,2	2,4	2,6	2,6	2,6

Табела 3. Производња пољопривредних добара и услуга, цене претходне године

Опис	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	Мил. РСД								
Производња пољопривредних добара и услуга	365 091,6	434 989,8	415 373,7	469 848,8	430 486,6	585 592,9	606 771,8	532 696,0	572 842,4
Производња пољопривредних добара	354 677,7	424 136,0	403 529,2	458 718,7	421 516,8	572 677,2	592 314,1	518 898,1	557 944,9
Билна производња	257 719,1	305 206,0	261 832,3	328 426,3	263 565,1	406 063,3	413 304,1	326 079,7	392 659,2
Жита (укључујући семе)	122 951,2	143 078,2	119 123,4	144 178,4	121 304,2	179 468,4	198 072,2	136 942,0	173 967,3
Индустријско биље	30 064,9	32 201,5	36 048,7	42 955,4	35 052,2	70 087,1	60 248,7	44 755,3	62 032,9
Крмно биље	13 055,4	16 274,8	15 897,3	16 133,1	13 532,5	19 158,2	19 897,7	21 143,1	20 669,8
Поврће и хортикултурни производи	25 908,7	25 395,2	28 782,4	42 038,3	23 553,5	34 306,9	22 861,5	33 000,7	38 583,4
Кромпир (укључујући семе)	9 126,2	9 092,4	9 895,6	17 608,9	11 565,8	13 171,3	18 627,3	13 038,3	14 564,5
Воће	32 085,7	46 074,4	30 923,5	46 164,9	39 202,0	67 612,7	55 431,2	49 275,6	58 067,8
Вино	23 955,4	32 541,4	20 819,2	18 993,7	18 960,0	21 752,3	37 560,2	27 360,9	24 260,9
Маслиново уље	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Остали биљни производи	571,6	548,0	342,3	353,4	395,0	506,3	605,2	563,9	512,6
Сточарска производња	96 958,7	118 930,0	141 696,9	130 292,4	157 951,7	166 613,9	179 010,1	192 818,4	165 285,7
Стока	65 627,8	80 882,3	104 958,9	92 174,4	108 834,9	114 635,0	123 991,7	133 376,3	112 543,9
Говеда	21 735,4	21 577,4	26 958,0	26 938,9	29 706,7	30 321,4	29 718,4	36 165,9	32 096,1
Свиње	28 225,1	42 686,4	59 445,1	43 794,7	44 640,0	61 281,5	68 615,9	71 148,4	59 309,5
Коњи	84,3	114,6	72,4	45,1	424,0	162,4	160,5	68,7	310,7
Овце и козе	6 818,4	6 279,6	7 680,6	8 542,1	20 005,0	7 439,0	8 997,3	11 841,7	7 426,1
Живина	8 764,5	10 224,3	10 802,8	12 853,5	14 059,2	15 430,8	16 499,6	14 151,5	13 401,4
Остала стока
Производња производа сточарства	31 330,9	38 047,7	36 738,0	38 118,0	49 116,8	51 978,8	55 018,4	59 442,2	52 741,8
Млеко	23 597,3	28 414,6	25 296,9	27 790,9	34 584,1	35 125,2	38 840,1	38 383,8	36 156,7
Јаја	7 101,0	8 487,4	10 272,8	8 741,3	12 299,7	14 097,7	14 435,7	16 412,3	13 911,8
Остали производи сточарства	632,6	1 145,7	1 168,2	1 585,9	2 233,0	2 755,9	1 742,5	4 646,1	2 673,3
Пољопривредне услуге	10 413,8	10 853,8	11 844,4	11 130,2	8 969,8	12 915,7	14 457,7	13 797,9	14 897,5

Табела 3. Производња пољопривредних добара и услуга, цене претходне године (наставак)

Опис	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	Промена према претходној години								
Производња пољопривредних добара и услуга	10,6	4,1	1,8	0,7	-17,2	16,5	11,4	-6,4	9,0
Производња пољопривредних добара	10,6	4,1	1,8	0,7	-17,2	16,5	11,4	-6,4	9,0
Билна производња	18,6	9,5	-1,2	-0,2	-26,6	25,2	15,4	-13,3	14,6
Жита (укључујући семе)	35,5	6,3	7,9	-1,7	-30,8	29,7	26,0	-20,1	24,6
Индустријско биље	13,2	-0,3	17,3	-3,7	-24,9	32,7	17,0	-17,7	27,9
Крмно биље	2,3	15,0	9,0	-8,3	-21,2	2,5	19,7	-10,7	17,8
Поврће и хортикултурни производи	14,7	2,1	0,1	-2,0	-13,6	18,4	-16,5	14,5	4,3
Кромпир (укључујући семе)	9,7	9,4	1,5	-0,5	-35,3	6,7	-2,5	0,1	6,8
Воће	-5,4	17,2	-16,5	12,2	-22,9	25,4	-5,1	-0,9	-8,0
Вино	9,9	31,4	-37,5	6,3	-20,0	14,9	36,4	-21,0	6,4
Маслиново уље	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Остали биљни производи	-2,7	5,1	-36,4	-11,3	11,4	14,3	12,1	2,2	-13,9
Сточарска производња	-6,3	-7,5	8,1	2,8	5,3	-0,3	3,3	8,0	-2,2
Стока	-4,9	-7,8	9,5	2,9	5,9	1,0	4,3	8,3	1,4
Говеда	1,4	-12,8	1,1	8,6	2,2	-3,4	-8,3	12,6	1,2
Свиње	-14,4	-8,7	16,1	-3,5	-8,5	4,5	12,5	8,2	3,9
Коњи	-34,4	-2,7	-31,3	-26,5	595,6	-56,9	-21,0	-54,6	302,2
Овце и козе	4,5	-7,3	4,3	0,3	114,8	-4,6	10,8	17,2	-17,2
Живина	10,2	8,8	2,7	18,6	-9,7	1,1	-4,0	-5,6	1,8
Остала стока
Производња производа сточарства	-9,1	-6,8	4,2	2,6	4,0	-3,2	1,2	7,3	-9,1
Млеко	-6,9	-6,5	-0,7	3,1	1,1	-4,5	2,2	-0,2	-3,1
Јаја	-14,3	-12,5	18,8	1,5	13,8	-4,0	7,8	9,6	-10,3
Остали производи сточарства	-24,8	59,0	2,8	-1,8	0,3	23,6	-40,7	136,4	-48,7
Пољопривредне услуге	10,6	4,1	1,8	0,7	-17,2	16,5	11,4	-6,4	9,0

Табела 4. Међуфазна потрошња у пољопривреди, текуће цене

Опис	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
РЕПУБЛИКА СРБИЈА										
Мил. РСД										
Међуфазна потрошња	212 139,2	255 060,0	258 117,4	295 276,6	322 353,7	313 514,6	349 334,0	367 327,2	340 358,5	365 474,4
Семе и садни материјал	16 127,0	23 499,9	19 382,9	27 226,0	26 126,3	22 550,2	33 544,0	35 271,7	32 682,1	35 093,8
Енергија и мазива	16 353,1	24 756,7	31 808,3	42 747,3	44 588,5	40 295,7	32 554,5	33 409,2	33 182,2	47 792,4
Ђубрива и друга средства за унапређење квалитета земљишта	20 339,7	28 041,2	22 495,6	25 277,1	30 650,4	34 396,3	43 436,5	45 673,8	40 436,3	38 609,1
Средства за заштиту биља	10 064,2	10 815,7	8 844,9	11 357,9	19 579,5	19 577,3	21 595,1	22 937,6	21 372,4	20 024,2
Ветеринарски трошкови	7 474,9	9 151,9	10 569,0	11 115,0	11 302,4	12 151,6	12 508,6	13 360,7	13 257,7	13 788,5
Сточна храна	87 446,8	91 084,0	91 969,1	101 024,5	111 356,2	109 341,2	120 676,5	127 297,7	118 076,9	126 566,0
Одржавање материјала	12 524,8	16 224,4	16 661,7	17 845,2	20 916,6	18 012,5	20 050,1	23 045,4	18 409,2	18 863,3
Одржавање објеката	4 106,9	3 983,8	3 915,4	4 477,9	5 132,4	5 257,0	5 316,8	5 684,7	5 931,9	6 213,7
Пољопривредне услуге	9 417,8	10 425,7	11 629,9	11 058,2	10 834,1	11 986,8	12 972,5	14 748,2	13 665,4	14 742,6
Остала добра и услуге	28 283,8	37 076,8	40 840,7	43 147,5	41 867,2	39 946,0	46 679,4	45 898,2	43 344,4	43 780,8
Структура (%)										
Међуфазна потрошња	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Семе и садни материјал	7,6	9,2	7,5	9,2	8,1	7,2	9,6	9,6	9,6	9,6
Енергија и мазива	7,7	9,7	12,3	14,5	13,8	12,9	9,3	9,1	9,7	13,1
Ђубрива и друга средства за унапређење квалитета земљишта	9,6	11,0	8,7	8,6	9,5	11,0	12,4	12,4	11,9	10,6
Средства за заштиту биља	4,7	4,2	3,4	3,8	6,1	6,2	6,2	6,2	6,3	5,5
Ветеринарски трошкови	3,5	3,6	4,1	3,8	3,5	3,9	3,6	3,6	3,9	3,8
Сточна храна	41,2	35,7	35,6	34,2	34,5	34,9	34,5	34,7	34,7	34,6
Одржавање материјала	5,9	6,4	6,5	6,0	6,5	5,7	5,7	6,3	5,4	5,2
Одржавање објеката	1,9	1,6	1,5	1,5	1,6	1,7	1,5	1,5	1,7	1,7
Пољопривредне услуге	4,4	4,1	4,5	3,7	3,4	3,8	3,7	4,0	4,0	4,0
Остала добра и услуге	13,3	14,5	15,8	14,6	13,0	12,7	13,4	12,5	12,7	12,0

Табела 5. Међуфазна потрошња у пољопривреди, цене претходне године

Опис	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
РЕПУБЛИКА СРБИЈА									
Мил. РСД									
Међуфазна потрошња	231 225,0	259 373,4	273 716,0	292 802,2	296 447,9	336 963,8	382 131,1	341 173,6	369 668,2
Семе и садни материјал	16 724,2	23 449,5	21 156,5	23 077,0	26 460,9	31 271,1	38 242,8	33 038,6	33 775,2
Енергија и мазива	24 523,9	29 080,5	41 952,3	42 890,1	35 417,2	31 929,5	32 710,6	34 970,0	48 817,6
Ђубрива и друга средства за унапређење квалитета земљишта	20 659,7	27 521,0	22 715,6	25 319,6	29 984,5	48 688,0	50 314,9	37 530,0	42 149,7
Средства за заштиту биља	10 222,6	10 615,0	8 931,4	11 377,0	19 154,1	19 117,1	21 926,3	20 067,3	19 865,3
Ветеринарски трошкови	7 297,3	8 979,7	10 677,2	11 262,9	10 863,1	12 414,5	12 794,9	13 536,8	13 410,7
Сточна храна	85 368,5	89 370,6	92 910,0	102 369,2	107 028,0	114 235,1	138 490,8	124 779,0	131 156,4
Одржавање материјала	16 095,3	16 308,2	16 963,0	18 854,1	16 487,9	19 319,3	23 239,8	17 624,5	17 840,3
Одржавање објеката	3 893,9	3 670,3	4 200,4	4 436,1	4 479,1	4 318,9	5 277,7	5 808,9	6 487,5
Пољопривредне услуге	10 414,0	10 856,1	11 842,8	11 129,9	9 698,7	12 914,6	14 456,3	13 797,9	14 897,5
Остала добра и услуге	36 025,6	39 522,6	42 366,8	42 086,2	36 874,4	42 755,8	44 676,9	40 020,7	41 267,9
Промена према претходној години									
Међуфазна потрошња	9,0	1,7	6,0	-0,8	-8,0	7,5	9,4	-7,1	8,6
Семе и садни материјал	3,7	-0,2	9,2	-15,2	1,3	38,7	14,0	-6,3	3,3
Енергија и мазива	50,0	17,5	31,9	0,3	-20,6	-20,8	0,5	4,7	47,1
Ђубрива и друга средства за унапређење квалитета земљишта	1,6	-1,9	1,0	0,2	-2,2	41,5	15,8	-17,8	4,2
Средства за заштиту биља	1,6	-1,9	1,0	0,2	-2,2	-2,4	1,5	-12,5	-7,1
Ветеринарски трошкови	-2,4	-1,9	1,0	1,3	-3,9	2,2	2,3	1,3	1,2
Сточна храна	-2,4	-1,9	1,0	1,3	-3,9	4,5	14,8	-2,0	11,1
Одржавање материјала	28,5	0,5	1,8	5,7	-21,2	7,3	15,9	-23,5	-3,1
Одржавање објеката	-5,2	-7,9	7,3	-0,9	-12,7	-17,8	-0,7	2,2	9,4
Пољопривредне услуге	10,6	4,1	1,8	0,6	-10,5	7,7	11,4	-6,4	9,0
Остала добра и услуге	27,4	6,6	3,7	-2,5	-11,9	7,0	-4,3	-12,8	-4,8

Група за дисеминацију и односе с јавношћу
Тел.: 011/24-01-284
Имејл: stat@stat.gov.rs

Библиотека
Тел.: 011/24-12-922, лок. 291
Имејл: biblioteka@stat.gov.rs

Број страна: 26
Тираж: 25

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

311(497.11)

РАДНИ документ / Републички завод за статистику ; за издавача Миладин Ковачевић.
- 1965, br. 1- . - Београд : Републички завод за статистику, 1965- (Београд : Републички завод за статистику). - 27 cm

Годишње.

ISSN 1820-0141 = Radni dokument - Republički zavod za statistiku Srbije
COBISS.SR-ID 59835916